

A-00473: Peder Olsen Megrund – erindringer del 3

Mit første Indtog i Lillehammer By bød saa visst ikke paa meget tillokkende i Virkeligheden. Det var en knitrende kold Vintermorgen i "Graalysningen". Slædemeierne gnislede uhyggelig under de tunge Læs. Sulten var jeg og frøs visst ogsaa. Men Bevidstheden om at nu var vi endelig langt om længe kommet ind i Byens Gade (der var den gang – stort seet – ikke mer end én saadan) virkede alligevel meget høitidelig paa mig. Der var endnu paa den Tid saa visst ikke aldrig nogen stor Trafik i Lillehammer, aller mindst saa tidlig paa Morgen. Men jeg, som kom fra den nok saa ensomme Fjelddal, syntes dog, at det virkede næsten forvirrende at kjøre gennem Gaden, hvor der naturligvis forekom langt flere kjørende og gaaende, end jeg nogensinde havde seet paa et saa snevert Omraade. Husene forkom mig betagende imponante baade ved sin Høide og sin Længde, skjönt de visst ikke fandtes et eneste paa mer end to Etager, og hvad Længden, var der vel et eller høist to paa 5 Fag Vinduer til Gaden, Et af disse var "Posthuset", den gang endnu Byens eneste Murstenshus, som foruden Postkontor indeholdt flere Familieleiligheder. Dette Hus faldt mig særlig i Øinene fordi vi maatte stanse der, for at Postmesteren kunde faa Leilighed til at kontrollere våre Malmlæs.

Det kan klinge underligt, at en Postmester, altsaa en Statens Tjenestemand, skulde have noget med denne Kontrol at gjøre. Men en Postmester i Lillehammer i de Dage havde det nok ikke saa travelt at han jo nok kunde overtage et lidet Bierhverv, som kun gjorde Krav paa liden Tid og lidet Besvær og ikke trak ham bort fra Stedet. Seet fra Værkets Synspunk[!] maatte det være meget velkomment at kunne overdrage Hvervet til Postmesteren som kunde ventes at være at træffe til enhver Tid. Og just i Lillehammer maatte Værket have en saadan Kontrol til Optagelse af Antallet af fremkjørte Malmkasser. Her skulde nemlig Varen losses af Kjørererne for at føres videre med Dampskib. Og her fik de rimeligvis ogsaa Klarering. Saaledes gik det ialfald i Regelen for sig. Men den gang jeg gjorde min første Byreise, skeede der forsaavidt en Afvigelse fra Regelen, som vi maatte kjøre vor Fragt ca. 1 Mils Vei forbi Lillehammer, til det saakaldte Frengstuen, da Dampskibet paa denne Aarstid ikke kunde komme Byen nærmere for Ishindringer.

Men ved Posthuset maatte vi lige fuldt stanse. Jeg synes endnu jeg ser den vevre Postmesters forfrosne Skikkelse i den graakalde Morgenstund, mens han vimsede omkring og tællede vore Kasser. Og samtidig synes jeg, jeg kjender paany den hutrende Kuldegysning, som den gang fór igjennem mig.

Idet vi da kjørte videre for endelig at tilbagelægge den syvende og sidste Mil af Udreisen, blev jeg midt i den bidende Kulde dog en Smule opvarmet ved Udsigten til, at naar jeg kom til Frengstuen, fik jeg kanske se det ofte omtalte, men endnu aldrig observerte Vidunder: Dampskibet. Underveis speidede jeg den hele Tid efter Tegn til, at vi nærmede os Strandbredden. Alt andet som kunde være at se f. Eks. forskjellige Mærker af, at vi nu færdedes gjennem en Storbygd, interesserede mig mindre. Kun en Ting mindes jeg, som gjorde varigt Indtryk og det af en visselig høist besynderlig Aarsag, som jeg ikke endnu kan forstaa. Paa en stor Gaard, som vi kom tæt forbi, var der en Stabbursbygning, som faldt mig i Øinene. For folk med lidt Erfaring var der visst ikke Spor af usedvanligt at mærke ved Huset. Stabburet saa nyt og velstandsmæssigt ud med udvendig Paneling og nymalt. Alt dette saa jeg nok og sagde mig selv: Her er Rigmands Stol, men den lysegraa Farve, som var anvendt i Malingen, gjorde et ubehageligt Indtryk. Havde Farven været rød, havde jeg visst ikke følt meget ubehag. Nu derimod gjorde den graa glinsende Maling fra Stabburet et Indtryk, som frembragte en kjendelig stærkere Kuldegysning og uvilkaarlig bragte mig til Tanke: "Derinde kunde godt nu nogen ligge Lig!" Siden har bestandig

den hvide eller endnu mer den lysegraa Farve paa Huse i Snelandskab paa mig gjort et kjøligt Indtryk. Men min ivrigste Beskjæftigelse var og vedblev at være Speidningen efter Tegn til Strandbreddens nærhed. Og omsider begyndte da Veilegemet at hælde kjendelig nedover og snart blev selve Mjøsen synlig. Lidt senere kom en i mine Øine umaadelig høi Mastetop tilsyne, og jeg betroede mig selv: ”Den tilhører naturligvis Dampskibet, som nu straks vil vise sig.” Det opløste sig imidlertid i skuffelse. Dampskibet laa der ikke, og den løfterige Mast tilhørte en af de store Slæbebaade. Nu var det altsaa til ingen Nytte, at jeg med Flid havde undladt at konferere paa Forhaand med nogen om, hvorvidt der var Udsigt til. Jeg var nemlig bange for at faa høre den Formodning udtalt, at intet Dampskib paa den Tid laa ved Frengstuen. Jeg vilde heller nyde Forventningens Spænding saa længe som muligt, og jeg tror ikke, det har gjort nogen Skade.

Opholdet i Lillehammer bragte ellers ikke noget nævneværdigt Udbytte endnu mindre noget indgaaende Kjendskab til Byen. Opholdet varede vel kanske en Dags Tid eller høist to. Og Logis’et bestod i et Fællesrum i en saa kaldt Bondestue hvoraf hver Kjøbmand som drev Bondehandel, gjerne havde et Par med lukkede Sengester i Etager opover Væggen. Man savnede selvfølgelig her al Slags hjemlig Hygge. Men Færdingsfolk kom jo ikke til Byen for at søge saadant. Naar man fandt et Indsmet med Tak og Vægger, var man tilfreds. Jeg havde opnaaet ét: jeg havde med egne Øine seet en By. Og det var i mine Øine storartet. Jeg havde en følelse af, at jeg nu kunde regne mig blant bereiste Mennesker. Ikke anede jeg den gang, at Lillehammer skulde blive mit Opholdssted i mange Aar. Men det skeede ikke før ½ Aars Tid, efterat jeg var konfirmeret.

Min Konfirmation fandt Sted paa Forsommeren 1855, efter at vi Konfirmander havde modtaget Forberedelse i noget over et Aar, idet vi blev indtegnat Vaaren 1854. Aarsagen til den ualmindelig langvarige Forberedelse laa dog ikke der, at vi ”Svastinger” ansaaes for at høre til Sinkerne frem for andre. Grunden var derimod den, at vi kun hver fjerde Uge kunde møde hos Presten, nemlig Lørdagene umiddelbart før den Søndag, da der forrettedes Gudstjeneste i Sognets Kirke. Den saakaldte ”Kirkestue,” som var opført lige i Kirkens Nærhed og indeholdt to større Stuer, afgav den ene af disse til Konfirmandlokale, mens den anden benyttedes af kirkesøgende, som trengte at søge Ly mod Uveir før Gudstjenestens Begyndelse, eller, - hvis de var langveis fra – hos Kirkesangeren fik indskrevet Barn, som skulde døbes den Dag, tegne sig til Alters o. l. Ifald det kunde hjælpe noget til at drive de unge frem til noget betydelig, at de blev forberedt til Konfirmationen af mange Prester, da burde det have sat Mærke paa vort Konfirmandkuld, som modtog Undervisning af ikke mindre en 3 geistlige. Vi blev indtegnet af residerende Kapellan Caspar Georg Holter. Men han læste med os kun i et Par Møder, da han blev forflyttet til Eker. I et Par derefter nærmest følgende Møder blev vi underviste af ledig personel Kapellan Fredrik Wilhelm Gallschjøtt. Endelig blev Undervisningen overtaget ”Sjølvs Presten”): Sognepresten Andreas Jørgen Fleischer, som konfirmerede os.

For mig – Espedølen – var Vandringen til Møderne længere end for nogen af de andre: godt og vel 1 ½ til Kirkestuen, og da vi et Par Gange nærmest før Konfirmasjonen blev tilsagt at møde i Præstegaarden, havde jeg nok fulde 3 Mile at gaa. I Præstegaarden var det ogsaa, at vi blev ”udtaget”, som det ofte kaldtes. Det vil sige: vi fik vide, om vi skulde ”slippes” for Præsten): bli konfirmeret. Ogsaa jeg gjennemlevede da Ventetidens Pine før Afgjørelsen. Vel havde jeg opgjort mig et Skjøn, som gik ud paa, at jeg vel ikke var blant de daarligste. Men det forelaa selvfølgelig ikke som Betryggelse mod Angst. Imidlertid blev jeg meget behagelig overrasket, da jeg ude i det aller helligste, hvor Presten, Kirketjeneren og jeg var de eneste tilstedeværende, fik den Besked, at jeg paa Kirkegulvet skulde staa som No 2 ”efter dine Evner”. Det var nemlig endnu den gang Skik der, at beregne Konfirmandernes Plads paa Kirkegulvet

Konfirmationsdagen efter en Slags Rangforordning, hvorved Fylden av Kristendomskundskab skulde være det afgjørende, skjønt Bagtalelsen naturligvis ikke undlod at ymte i Stilhed om, at Størrelsen af Gaarden, hvorfra Konfirmanden kom, veide mer. Min Plads skulde ialfald ikke støtte en saadan Anke.

Fra min Konfirmationsdag erindrer jeg ellers ingen Detaljer, som kan være værd at notere. Jeg havde en slags Bevidsthed om, at det var en vigtig Dag for os Konfirmander, dette var jo oftere betydet os hos Presten og vel også hjemme. Jeg gjorde mig en Forestilling om, at vi nu var nærmere Gud end vi nogensinde før havde været, men følte samtidig, at jeg langt fra var saa hellig og from, som Anledningen krævede, og følte det særlig som en vanhellig Mangel, at jeg ikke kunde fælde Taarer, saaledes som en Del andre i Særdeleshed blant Pigerne gjorde. Som et fremtrædende Punkt i Handlingen mindes jeg den eiendommelige Gysen, som gennemrislede mig idet Presten lagde Haanden paa mit Hoved og fremsagde det rituelle Velsignelsesønske. Denne Akt ledsagede fra min Side en Forestilling om, at nu modtog jeg en særegen Indvielse. Ligesaa mindes jeg, at paa denne Dag blev min yngste Bror, Amund – nuværende Sogneprest til Solum – døbt.

Den Tid nærmede sig nu stærkt, da Espedalen ikke længer skulde være mit vanlige Opholdssted som hidtil. Allerede i Februar 1856 fik Far mig indskrevet som Elev af Lillehammer Latin- og Realskole. Den Gang havde jeg ikke Skjønt til at bedømme det rimelige eller urimelige ved et saadant Skridt. Jeg bare fandt det storartet, at jeg skulde komme ud paa ”den Lærde Skole”, idet jeg nærmest havde den Forestilling, at kom En først ind der, saa kom han ikke ud igjen uden noget storartet, selv i snaueste Fald med en Forgyldning over sig, der hævede ham høit over almindelige Mennesker.

Men saa ofte jeg senere med modnere Forstaaelse har seet tilbage paa disse Begivenheder, har det i stigende Grad fremstillet sig for mig som en uløselig Gaade hvorledes Far med nogensomhelst Udsigt til at kunne gennemføre Planen, kunde finne paa det vovelige Skridt. Det vilde jo kræve Pænge og atter Pænge gennem lange tider at holde mig paa denne Skole. Og Far var jo en fattig Mand uden nogensomhelst Udsigt til at bli velstaaende efter Bygdens smaa Kaar end sige rig, hvad han nok trængte at være – ialfald efter Hjembygdens Syn - , naar han vilde lade sin Søn gennemgaa den lærde Skole.

Naar Far var begyndt at lægge denne Plan, ved jeg ikke. Far var jo i det hele en faamælt Mand, som ikke gjerne snakkede meget om nogen Ting, allermindst om Planer, som kunde antages at bli kaldt dristige. Om Mor vidste Besked tidligere end jeg, tør jeg ikke udtale noget om. Jeg vidste ialfald intet, før Reisen var ganske nær forestaaende.

Som alt antydet: jeg besværedes ikke af Overveielser angaaende Planens Gjennemførbarhed. Jeg bare saa mig selv i Perspektiv som en høitstaaende betydningsfuld Person, mens Mor fik det travlt med at gjøre istand efter fattig Leilighed den Smule Tøi og Niste som det ansaaes nødvendigt, at jeg førte med.

Enhver ”sagkyndig” vilde sikkert ved Synet af disse Forberedelser have sagt: Men dette er der jo ingen Mening i: Et sæt tarvelige Klæder og et lidet Madskrin indeholdende en liden Æske (”Øskje”) med Smør samt lidt Lefse og Myseost kunde ikke kaldes tilstrækkeligt Udstyr til et langvarigt Ophold langt borte. Men slig var det. Og det var det meste Huset i Øieblikket formaaede. Og det blev forsøgt. og i dag er jeg kommen saa langt frem, at jeg holder paa at fylde mit 81de Aar ved at holde frem paa den Fremgangslinie, som Far den gang skjøv mig ind paa. Her maa have staaet en endnu mer sagkyndig bag end den ”sagkyndige” jeg ovenfor hentydede til.

Jeg blev fremstillet for Rektor (den gang: Ulrik Fredrik Lange), - nogen Prøve blev der, saavidt jeg mindes, ikke Tale om. Der vilde visst heller ikke bli fundet stort ved en Prøve. Jeg havde jo

kun sporadisk nydt godt af en tarvelig ”Almueskole”. Jeg skulde bare møde paa Skolen – jeg tror allerede næste Dag. Og dermed var den Side af Sagen ordnet – foreløpig ialfald.

Logis fik jeg – ogsaa forløbig – hos en Murmester Pedersen, som selv boede som Leieboere hos en beslægtet Nybegynder af Kjøbmand – Børresen var hans Navn. Murmesteren var endnu noksaa nygift Mand med et omtrent aarsgammelt Pigebarn. Disse Mennesker var i Dele overmaade elskværdige mod mig, hvilket tilstrækkelig viste sig allerede deri, at de tog imod mig som logerende, skjønt de ikke selv havde mer end to Stuer og et Kjøkken. Jeg maatte saaledes sove i en Sengebænk i Dagligstuen, hvilken Sengebænk om Dagen gjorde Tjeneste som Sofa. Men desforuden saa disse mine første Værtsfolk mig ofte til gode med kogt Middagsmad, fordi de syntes det maatte falde mig for tørt at leve af Lefse, Smør og Mysost til hvert Maal. Hos disse Mennesker holdt jeg da til paa denne Maade til Sommerfeien 1856.

Til trods for den store Forekommenhed, som jeg mødte baade fra den ene og den andre Kant, stod dog ikke længer Lillehammer for mig i den Straaleglorie som den gang, jeg endnu kun kjendte det af Navn, eller da jeg blev rustet til at ”komme paa Læra”. Jeg blev meget snart betaget af en Hjemve saa brændende pinagtig, at det visst var paa hængende haar, jeg ikke strøg fra det hele og vendte hjem. Men den stærke Følelse af, at hvis jeg brød af, saa gjorde jeg ilde og voldte mine Forældre Sorg, hjalp mig igjennem. Jeg var jo vant til, at naar Far havde bestemt, at det og det skulde jeg gjøre, saa maatte jeg gjøre det. Ikke fordi han var streng. Det var han netop ikke. Men det følte som en Uhyrlighed at svigte hans forventninger. Saa længtedes jeg led, men døde dog ikke deraf. Hjemveen fortog sig.

Om mitt Skoleliv i denne første Tid har jeg ikke mange klare Erindringer. Jeg kom jo naturligvis – trods min Alder og Størrelse – ind i nederste Klasse (1ste Fællesklasse), hvor ellers 10 Aaringer o. l. efter Regelen begyndte Opstigningen paa Visdommens Trappe. Og mest følte jeg Trang til at krybe i Skjul baade for Elever og Lærere, fordi jeg selv var den eneste uvidende blant en Masse vidende af alle Grader lige saa de mest nykomne Elever, der dog var kommet før mig, og op til Rektor, der jo efter mit Skjøn maatte være den viseste blant disse vise. Ellers kunde han ikke indtage Rektorstillingen. Endnu kan jeg tydelig erindre, hvorledes jeg havde Følelsen af at skulde bestige en svimlende Høide, da jeg en dag paa Veien til Skolen hørte et Par eller tre Mesterlektianere undervejs drøfte en Vanskelighed i det Pensum i Græsk, som hørte Dagen til. Jeg fik nemlig samtidig et Glimt – kanske det første - af de græske Typer, hvoraf jeg ikke skjønte et eneste Træk. Kan det være gjørligt – saa tænkte jeg – at du disse nogensinde vil kunne forstaa disse Gaader?

Det væsentligste Bidrag hertil fra min Side maatte jo være min Flid. Og paa den skortede det neppe i den første Tid. Jeg kan endnu godt mindes, at jeg en graa Vintermorgen var oppe længe før Frokosttid for endnu engang at gennemgaa mit Pensum i Historie. Det har aldrig ligget for mig at lære Historie, uagtet jeg altid har skattet denne Kundskab høit. Jeg har vel ikke forstaaet at læse ret. Den Gang – som jeg her omtaler – satte jeg mig ialfald for at lære Pensumet udenad. Men den Methode blev dog snart forladt. Mine Forkundskaber var jo – som alt antydet – overordentlig smaa, og desaarsag maatte jeg begynde i Begynderklassen. Og derfor har jeg vel kunnet følge med uden særegne Vanskeligheder. Jeg mindes aldrig at have faaet Irettesættelser for manglende Flid eller lignende i dette første Afsnit af mit Ophold ved den lærde Skole, det vil sige til Sommerferien 1856.

Lærerpersonalet bestod den gang af: 1) Rektor Ulrik Fredrik Lange 2) Overlærer Karl Nilsen 3) Adjunkt Søren Bruun Hals 4) Adjunkt Carl Rønneberg 5) Adjunkt Jacob Løkke 6) Timelærer Herman Meinich 7) Kaptein Paul Thrane 8) Tegnelærer Maler Ouren 9) Gymnastiklærer Kaptein Beichmann.

Efterhaanden skulde jeg komme til at gjøre nærmere Bekjendtskab med enhver af disse, idet jeg modtog personlig Undervisning af dem. Men i Førstningen lærte jeg at betragte de tre førstnævnte som kun hørende til hjemme i Skolens høiere Regioner. I Fællesklasserne læste kun Rønneberg i Religion, Jacob Løkke i Norsk og Tysk, Meinich i Historie og Geografi, Thrane i Regning og Ouren i Tegning.

Alle mine Lærere mindes jeg med ærbødig Taknemmelighed for, hvad enhver af dem har bidraget til min Opdragelse. Deri er de alle lige, at de har store Fortjenester i saa Maade, hvor forskjellige de end ellers kunde være indbyrdes. Og de var meget forskjellige.

Rektor var selvsagt den øverste i Myndighed, men han var det ogsaa – og det visstnok i alle Elevernes Øine – uanseet Embedsmyndigheden, i Henseende til Dannelse, Personlighed og Karakter. Bare ved at se ham gaa igjennem Klassen eller spasere forbi paa Veien fik alle vi Elever ialfald, - og det gik nok andre ligesaa – et umiddelbart Indtryk af det Mønstergyldige, Den høie, slanke velformede Figur, det fint skaarne Ansigt med de ædle Træk og det milde Udtryk samlede sig til noget ædelt aristokratisk, der tydelig pegte mer i Retning af at give end at tage, og som ganske uvilkaarlig lod Iagttageren føle: Slig skal Manden arte sig. Det var da ogsaa, saavidt jeg ved, uden Undtagelse, at saavel Lærere som Elever følte sympatisk Ærbødighed for denne Mand.

Overlærer Nilsen var af en helt anden Type. Han var visst lige saa høi som Rektor, men meget sværere bygget. Han led af den Svaghed at han ofte kom for sent til Undervisningen. Og naar han endelig var kommen, kunde det endda hændes, at han i Klassen hensank i dybe Funderinger, eller det saa ialdfald ud som Funderinger. Somme gjættede rigtignok ogsaa paa, at han ved slige Leiligheder tenkte paa ingenting. Det kunde paa denne Maade hændes, at vi kun fik en halv Time eller mindre i stedet for en hel. Thi vi elever vogtede os naturligvis vel for at forstyrre Freden, naar slige stille Timer indtraf. Men jeg var glad i ham og mindes ham med Taknemmelighed. Han [var] en intelligent Mand og saa inderlig godslig og fredsæl. Og alt dette lyste saa klart ud af hans store runde Aasyn, der kanske blev endda rundere at se til af den Paryk, han bar. Han havde nemlig i meget ung Alder mistet alt sit Haar. Det foresvæver mig at have hørt, det skulde være skeet ved en Brandskade. Han havde nogen Ar i Ansigtet, som nok kunde pege i den Retning. Hos ham har jeg da lært den Smule Græsk og Verdenshistorie, hvormed jeg gik op til Artium. Han var ingen stræng lærer. Han forblev ved Lillehammer Skole hele sin Embedstid, og den varede længe, men jeg kan ikke tænke mig, at nogen Elev nogensinde blev hardt behandlet af ham.

Adjunkt Hals var min Lærer i Latin lige fra 1te Latinklasse og helt til Dimissionen. Da vi kom saa høit op i Skolen, at vi delvis havde to Timer Latin paa samme Dag, læste Rektor med os den ene Time.

Denne Lærer var ikke yndet af alle sine Elever. Han havde af den Grund faaet et Øgenavn, som visstnok gik i Traditionen fra Elevkuld til Elevkuld, saa længe han stod i Skolens Tjeneste paa Lillehammer, det vil sige: op i hans høie Alderdom. Jeg kan ikke sige, at jeg fatter Grunden til, at han havde faaet Klængenavnet, eller til at han beholdt det. Det bestod i det græske Udtryk for det norske "Hund" og Ordet udtales Kyon (med langt o). Jeg har aldrig havt nogen klar Forestilling om, hvad der fra først af gav Anledning til Skjældsordet. Det var opkommet før min Skoletid, og i min Erfaring af hans Optræden som Lærer og Privatmand (jeg havde Anledning til at lære ham at kjende fra begge Synspunkter) forekom der intet, som efter mit Skjøn kunde motivere et saadant Paafund.

Paul Rønneberg var lærer i Religion gjennem hele Skolen og desuden i Fransk i anden Fællesklasse. Han havde et sammenligningsvis stort Bibliothek. Ialdfald syntes vi Skolegutter,

som blev beordret til at bære hans Bøger, hver Gang han skulle flytte, at der var en Mængde Literatur.

Han var visst ogsaa adskillig belæst, men havde desuagtet ikke drevet det til at bli theologisk Kandidat, som hans Plan oprindelig var. Det sagdes af Folk, som stod ham nær i Studietiden, at han ganske visst var vel forberedt, men meget angstelig for Udfaldet. Og da han endelig efter lang Betænkning meldte sig til Eksamen, men underveis til Universitetet stødte paa et ord i sit Nytestamente, som han ikke kunde oversætte, trak han sig tilbage og forsøgte ikke siden. Han var en i Sandhed from alvorlig Mand og sikkert strængt orthodox. Han var liden og spinkel og led meget af svækket Helse. Af denne Grund maatte han i Vintertiden beskytte sig mer end almindelig mod Kulden og saaes bestandig, saa længe jeg kan mindes ham, indhyllet i en svær fodsid vatteret Kappe med sort Lammeskinds Krave og dertil Botforer, hver Gang han i Vintertiden kom langsomt vandrende fra sit Hjem til Skolen.

Skjønt han i legemlig Henseende var svagere udstyret end nogen af de andre Lærere, og saaledes havde ringe fysiske Forudsætninger til at uddele korporlig Refselse, om han skulde fundet det paakrævet, saa var der sikkert ingen Lærer, Eleverne havde saa dyb og frygtagtig Respekt for som ham. Det blev altid øieblikkelig stille i Klassen, naar han traadte ind, og alles første Bestræbelse var at læse ud af hans Ansigt og Adfærd, om Humørets Barometer stod høit eller lavt. Foruden at være en stræng, alvorlig Mand, som krævede Pligtopfyldelse fra Elevernes Side, havde han et meget sensitivt Gemyt, hvilket i Forbindelse med hans svækkede Helbred gjorde hans Temperament meget kolerisk. Vel hændte det ikke ofte, men han kunde bli rent ude af sig selv af Vrede og det over Ting, som ikke var den Umag værd. Jeg mindes saaledes en Time i Fransk fra Kl. 8 til 9 i anden Fællesklasse, da han rent mistet Evnen til at beherske sig selv, saa det vakte Opsigt i Naboklassen og rygtedes over hele Skolen og naturligvis længer endda. Sagens sensationelle Kjerne bestod i, at alle Klassens Elever paa to nær (Andreas Nilsen og jeg) fik Bank to Gange hver i denne ene Time, fordi de ikke kunde (ialfald efter Lærerens Mening) gjøre tilfredsstillende Rede for sit Pensum i Fransk. Det blev sagt, at Læreren siden følte sig ilde ved Mindet om denne Scene, som visstnok var enestaaende i hans Skoleliv. Jeg ser det hele for mig ganske klart endnu. De yngre i Klassen kom frem den ene efter den anden syndede, og fik sin "Lusing". Andreas Nilsen og jeg, som begge var meget ældre og større end de øvrige og kanske ogsaa ansaaes for i Gjennemsnit at gjøre bedre Rede for vore Pensa, blev saavidt jeg husker – ikke kaldt frem, hvorimod de yngre allesammen efter tilendebragt første Omgang blev kaldt frem til fornyet Eksamination, visstnok i Haab om at det nu, da Vreden øiensynlig var dalet en Del, skulde løbe bedre af. Men Resultatet blev i alle Dele det samme.

Men Rønneberg beholdt lige fuldt alle sine Elevers Høiagtelse. Det fik jeg i senere Aar et særlig Bevis paa, da der, efterat jeg var bleven Embedsmand, blev gjort Motion om at hans Elever skulde yde Bidrag til et Mindesmærke paa hans Grav. Jeg modtog i den Anledning et Brev fra en av mine Klassekammerater, hvem jeg i skoletiden vilde anseet for en af de for Rønneberg mindst begeistrede Elever. Dette Brev var mig en Behagelig Overtalelse ved sine stærke Lovord for vor afdøde Religionslærer. Men var Lovordene stærke, saa fortjente Adjunkt Rønneberg dem ogsaa. Hans klare, varme og af ægte Fromhed baarne Undervisning har sikkert sat Spor, som ikke blev udslettet, hos mange, ja de fleste af hans Elever.

Jeg har nævnt eller rettere: anført et Eksempel paa, at Rønneberg kunde blive vred. Derfor skal det ogsaa siges, at hans livlige, impulsive Aand ogsaa kunde have en ganske anden Indflydelse paa ham. Han led som sagt af en meget svag Helse og følte sig derfor træt og slidt, naar Dagens Skolegjerning var endt. Men hvor han midt under en Slaphed, der gjorde ham synkefærdig, pludselig kunde livne op uden andet styrkemiddel end en Tanke, der vakte hans Begeistring. Saaledes mindes jeg ham engang i hans Hjem en Lørdag. Ikke bare Dagens, men Ugens

skolearbeide var til ende, og jeg skulde følge ham for at spise Middag hos ham. Da han havde faaet Reisetøiet af og havde sat sig i Sofaen, saa han ud, som om han neppe kunde ventes at have Kræfter til at reise sig igjen. Men prate kunde han og vilde han og gjorde han ogsaa da, skjønt han ikke havde nogen anden end mig – Skolegutten – at prate mig [med].

Nu kan jeg ikke mer erindre, hvad det var, han spurgte mig om, og altsaa heller ikke hvad jeg svarede. Med der maatte visst have været noget komisk. Thi han brast først i Latter, en Latter som syntes at vare længer end langt. Derefter og derigjennem kom han ind paa et Emne som interesserede ham stærkt, og under dette blev han saa livlig, at han – som rigtig var sunken næsten hjælpeløs ned i Sofaen – med engang sprat op og gik frem og tilbage paa Gulvet, som om han havde Overflod af Kræfter til sin Raadighed.

Jacob Løkke var [fra] Tromsø og havde – fortaltes det – været Rektor Langes Elev, den gang denne i Forbindelse med cand. theol. Hall oprettede og i en Aarrække drev en privat Realskole deroppe. Løkke var filologisk Kandidat og ansat ved Lillehammer Skole før min Optagelse der. Han ansaaes for en flink Sprogmand. Han er saaledes Forfatter af den Lærebog i tysk Formlære og Syntaks, som blev benyttet ved Skolen hele min Tid og længe derefter og det visstnok ikke [bare?] ved den Skole, men ved mange andre. Han var sikkert ogsaa en flink Lærer, skjønt han av og til kunde komme lidt sent i Klassen eller bringe en Del af Timen til at forfatte Avisnotiser eller Redaktionsartikler. Han var nemlig Redaktør af Stedets den gang betydeligste Avis ”Christians Amts Tidende” tror jeg den kaldedes. Han havde noget visst feiende over sig, naar han under Lektiehøringen drev frem og tilbage i Klassen, ligesom der var noget stærkt determineret i hans Ansigtstryk, hvilket alt i alt i mine Øine virkede mindre sympatisk. Men han var helt igjennem human i sin Optræden mod Eleverne, og vi bøiede os dybt for hans Dygtighed. I Fællesklasserne underviste han i Norsk og Tysk, hvilke Fag han visst havde gjennem hele Skolen. Han blev imidlertid befordret til Kristiania Kathedralskole, før jeg kunde nyde godt af hans Undervisning paa Skolens høiere Trin. Som Eiendommelighed hos ham paa et enkelt Punkt, hvori den senere Tid ganske har brudt med hans Opfatning, mindes jeg hans Strenghed i at forlange, naar vi læste høit af Bog, at vor Udtale skulde slutte sig nøie til Bogstaven.

Foruden at skjømte sin Lærergjerning og varetage Redaktørens Gjøremaal, drev han ogsaa et Boghandel.

Dette sidste var dog nok kun en dyd af Nødvendighed. Det literære Forhold paa Lillehammer var i de Dage ikke saa udviklet, at nogen havde tænkt sig Muligheden af at starte en Boghandel. De eneste literære Tillokkelser, jeg kan mindes fra den Tid i Retning av Bogsalg, bestod i Viser og smaa Brochürer, som saaes udstillet i Vinduene i Stedets Bogtrykkeri, som tilhørte og dreves af Bogtrykker Selmer. Det var derfor nødvendigt at noget blev gjort, for at Eleverne let kunde faa fat paa de foreskrivne Lærebøger. Og videre end til at imødekomme dette Behov strakte Løkkes Befatning med Boghandel sig nok ikke.

Efterat Løkke havde forladt Lillehammer Skole, saa jeg ham, saavidt jeg mindes, kun en eneste Gang. Og det var paa Refling i mine Studenterdage. Hvorledes Løkke var kommen did, hvor jeg ellers under mine mangfoldige Besøg der, aldrig har truffet ham, og hvor han sikkert heller ikke kunde sies at vanke, derom har jeg nu ligesaalidt som den gang nogen Forestilling. Jeg mindes bare, at Løkke drev – dog med moderat Fart – frem og tilbage i Dagligstuen, Sorenskriver Kildal – Værten – sad i sin vanlige Lænestol, og de to Herrer førte en Samtale, hvis Emne jeg rent har glemmt, men som – efter hvad der forekom mig – var nok saa tungt flydende. Men det som egentlig for mig udgjør Kjernen i dette Minde, er den Omstændighed at da Sorenskriveren i Samtalens Løb – rimeligvis til et Slags Hæder og Glæde for den latinlærde Gjæst – vilde gjengive Begrebet Institution med det tilsvarende latinske Ord og til den Ende foreslog ”institutio”, smilte

Løkke ligesom medlidende fra sin lærde Høide og bemærkede, at det nok ikke var korrekt Latin at sætte "institutio" her. Der maatte da heller hedde "institutum". Og jeg, som sad og hørte paa i beskeden Taushed, syntes, at her kom en Vidsomsfunke av betydelig Lysstyrke farende lige ind i min Bevidsthed og det med slig Varme, at jeg altid har erindret det siden.

Timelærer Herman Meinich, cand. theol. Han underviste mest i Fællesklasserne i Verdenshistorie og Geografi samt Skrivning, en fint dannet Mand med et godt Hjerte. Jeg skal aldrig saa længe jeg lever glemme, med hvilken i Sandhed faderlig Omsorg han tog sig af mig i de seneste Aar af mit Skoleliv.

Han var ansat ved Skolen før min Tid og blev der indtil 1867, samme aar som jeg blev Kandidat. Da var han blit udnævnt til Adjunkt ved Trondhjems Kathedralskole, hvor han begyndte sin Virksomhed efter Sommerferien samme Aar. Han led visstnok fra sine noksaa tidlige Aar af noget svag Helse, navnlig for Mavens Vedkommende. Hertil kom, at han var meget ængstelig og nærtagende paa alle Punkter, som grænsede op imod Helbredens Beskyttelse. Saaledes erindrer jeg, at han en Sommer – blant mange andre - deltog i et Ridekursus, der lededes af Ritmester Jørstad. Dette skeede for Meinichs Vedkommende sikkert ikke saa meget for at lære den ædle Ridekunst som for at opnaa en – rimeligvis fra et eller andet Hold just den gang stærkt anbefalt – Gymnastik for sin Mave.

Med Aarene tiltog nok denne Svækkelse og med den tillige den engstelige Omhu for Helsens Bevarelse. I Trondhjem havde man – hørte jeg senere – paa hans ældre Dage lavet den Vits, at han engang befandt sig i et meget vanskelig Dilemma, idet han samtidig led "af to Sygdomme, som han skulde gaa for, og af to andre, som han skulde ligge for".

Paa Lillehammer havde Meinich foruden sin Klasseundervisning ogsaa Undervisningen i Sang, og den Omstændighed, at Meinich havde undervist mig i Sang paa Skolen, gjaldt som en Anbefaling, da jeg senere i Tiden blev prøvet af Joh. D. Behrens til Optagelse i Studentersangforeningen.

Som lærer i Mathematikk og Regning var ved min Ankomst til Skolen ansat Kaptein Paul Thrane. Han var formentlig meget flink. Men jeg har ikke Betingelserne for at afgive Skjøn om den Ting. Han forlod nemlig Skolen, før jeg kom op i de høiere Klasser. Men jeg ved at han havde stor Evne til at faa Fart i Eleverne. Jeg ser ham endnu tydelig for mig, naar han kom ind i Klassen saa det blæste omkring ham, og allerede før han havde faaet Slængkappen af, tilraabte Klassen: "Naa, Karle! Kan I no' Ka'le?" Klassen i Kor: "Ja!" Thrane: "Nei, Ka'le!" Og var det saa Geometri vi skulde eksamineres i, og Eksaminanden omsider havde opkonstrueret et Triangel paa Tavlen, kommanderte Thrane "a. b. c."): Bogstaverne som skulde betegne Triangelets Hjørner, og naar saa Eleven havde opstillet "Betingelse og Sats", lød det meget imperativt: "Bevis den Klat!". Under denne Bevisførelse kunde der opstaa komiske Scener. Jeg erindrer specielt engang, min Ven Coucheron stod fremme ved Tavlen. Det var en bra, snil, ja from Gut. Men han var sen i Vendingen, og at noget gik sent, var nu ikke efter Thranes Bestik. Men saa ofte Coucheron blev paaskyndet, fremkaldte det ikke Fortgang, men Forvirring og Feil. Nu havde Thrane sikkert ingen Hang til at straffe strængt, men han havde ikke noget imod at kunne ruske en mildt i Toppen, naar han stod og syndede som Coucheron ved denne Leilighed. Men Thrane havde – for at føre desto bedre Tilsyn med Tavlen – laget Plads oppe paa Høiden af en Pult, som stod bagerst i Klassen, og havde saaledes ikke Synderen (Coucheron) nær forhaanden hvorimod Ole Kildal sad lige foran Læreren. Og derfor: hver Gang Coucheron var for sen eller gjorde Feil, fik Ole en let Lusing.

Som Lærer i Tegning havde vi Malermester Ouren. Med hvilket Maal for Øie han selv havde lært Tegning, ved jeg ikke. Foruden Undervisningen paa Latinskolen drev han kun

Malerhaandværket. Men jeg ved, at ialfald jeg syntes, at han maatte være svært flink til at tegne, da jeg ved en Leilighed fik se et Portræt af hans Frue udført i Sortkridt af hendes Mand. Jeg fandt nemlig, at det lignede godt. Men dette Skjøn er selvfølgelig intet Bevis for Mandens virkelige Dygtighed. Han var imidlertid Tegnelerer ved Skolen, da jeg kom ind, og vedblev visst som saadan, saa længe Kræfter tillod det.

Han kunde vel ikke frikjendes for at være adskillig indskrænket. Det laa altfor tydelig udtrykt i hans Ansigt. Og dette i Forbindelse med den Omstændighed, at han af Eleverne ansaaes for at staa lavt paa Rangsstigen, naar han saaes i det øvrige Lærerpersonalets Milliø, havde tilfølgende, at mange af Eleverne gjerne vilde drive Løier med ham. Men hans Elever var jo bestandig kun Fællesklassernes mindreaarige besætning, saa han kunde vel saa nogenlunde hævde sig iblandt dem. Jeg havde aldrig noget Sammenstød med ham, og den eneste Gang jeg af ham modtog Aarseksamenskarakter for Tegning, fik jeg 1,5, hvilket visstnok særlig støttede sig til en Gjengivelse i Sor[t]kridt af en Fortegning, som forestillede et Vandpostkar med en Del Buskvækster omkring.

Han havde noget læspende ved Udtalen af l og r og d, en Feil som blev mere fremtrædende, naar han gav en alvorlig Irettesættelse, og derfor just da kunde bidrage til at gjøre Situationen komisk. Men ogsaa Tænkesammenhængen i hans ytringer kunde undertiden falde i det komiske. Saaledes erindrer jeg en Søndag Formiddag Ouren og hans Leieboer Meinich og jeg, som den gang var Meinichs Logerende, stod paa hans Gaarsplads og gjættede paa, om Himmelen vilde bringe Regn ud paa Dagen eller. Nu erindrer jeg ikke, hvilken Formodning i Spørgsmaalet, Meinich netop havde udtalt, om den hældede til Regn eller det modsatte. Men vi saa da alle op mod Skyerne for at søge Lys i Sagen, Og Ouren udbrød: "Det er ikke rimeligt." Pause og fuldstændig Stilhed. Saa tager Ouren atter Ordet og siger: "Men det er ikke urimeligt heller." Meinich lo høit, (men jeg af Beskedenhed bare indvortes) og spurgte "Hvad er det da da?" Ouren anbragte et bredt, men noget flaut Smil.

Kaptein Beichmann var lærer i Gymnastik saalænge Skolen leiede Lokale i Hammer Gaard. Han var tætbygget og en smule før. Han saa forsaavidt ikke ud til at kunne vise os mange gymnastiske Idrætter og gjorde det heller ikke. Han var sikkert godmodig og blev beskyldt for at være sentænkt. Det blev saaledes fortalt, at en Dag efter Gymnastiktimen stod en Del Lærere og deriblandt Beichman udenfor Skolen og nød det deilige Veir i Paavente af Skoleklokkens Varsel til næste Time. Umiddelbart før dette lød, afsluttede en af de forsamlede en vittig Fortælling med det Resultat, at alle skiltes med en stormende Latter undtagen Beichman, som gik lige taus som ensom opover Gaden langt op i den saakaldte Sommerfeltbakken. Der brast han omsider i sin Ensomhed i Latter. Da havde det morsomme gaaet op for ham.

Gjennemgaaelsen af Skolens Lærerpersone, slig som det var ved min ankomst til Skolen, har paa enkelte Punkter ført længer frem i Tiden, end Hovedtraaden i disse Erindringer endnu er naaet.

Det er bare det første knappe Halvaar af mit Skoleliv (Febr - de første Dage af Juli 1856) jeg endnu har dvælet ved. Men dette korte Tidsrum maa dog, uden at jeg verken den gang eller nu nærmere kan paavise det, have indeholdt Momenter, som blev af afgjørende Betydning for min Fremtid.

Jeg har nævnt at jeg i den allerførste Tid vaar hjemsoegt af en fortærende Hjemve. Jeg ser endnu for mig de spidse Husgavle, naar de i denne Tid i Vintermorgenens Graalys var noget af det første, som mødte mit Øie fra Udenverdenen. Jeg syntes de var et uhyggeligt Syn i alle Retninger, men særlig var det deres høie spidse Vinkel, der virkede som en Brodd og fremkaldte en kvælende Fornæmmelse. Dette laa formentlig deri, at disse høie Spidser med engang sagde mig,

at jeg befandt mig indenfor Byarkitekturens og altsaa indenfor den stivede og strøgne Bys Omraade, hvilket altsammen i de Stunder bød mig saa inderlig imod.

Efterhaanden blev jo dette bedre. Thi allerede nu ligesom gennem hele mit senere Liv nød sig den Lykke, at omtrent alle Mennesker, jeg kom i nærmere Berøring med, viste mig Venlighed. Og dette har altid været en stor Fordel for mig. Og naar min allerførste Skoletid paa det fra Hjemmet saa fjerne Sted meget snart gled ud af Hjemveens Plager og ind i ret levelige, ja lyse Kaar, saa skyldes det sikkert for en stor Del den rige Skat af Venlighed, som jeg oppebar fra alle Kanter.

For at nævne enkelte af dem, som blev mine venlige bekjendte allerede i denne første Tid, skal jeg aller først anføre mine før omtalte Værtfolk Murmester Pedersen og Frue (man sagde Madam den gang) f. Lundgreen. Mangen Gang trakterte de mig med Middagsmad for at gjøre mig en kjærkommen Afveksling i min stadige Tørmadskost.

Pedersens egen Husstand var jo meget faatallig, men desto større var Flokken af Fruens Søsterbørn. Hun havde to søstre paa Stedet, hvoraf den ene var Enke efter Garver Fagerholt og sad igjen med 3 Børn. Den eldste af disse, Josefine, kunde vel være omtrent paa min Alder, en den gang meget pen og takkelig Pige. Broderen Herman var et Par Aar yngre, en stille, beskeden og elskværdig Gut. Han kom senere ind paa Lillehammer Apothek. Jeg tror, han døde i en nok saa ung Alder. Her var en endnu yngre Søster, som den gang vel ikke kunde være over en 6-7 Aar gammel. Hendes Navn har jeg glemt, men har en Følelse af at det var Elise eller noget lignende. Hun var meget sped og bleg, og den gang syntes jeg, at Navnet passede godt til hendes Udseende. Den eldste af disse Søskende kom oftere i mine Værtsfolks Hjem, og Herman saa jeg ofte, Moren og den yngste Datter derimod sjeldnere.

En anden Søster af min Værtinde var gift med en adskillig ældre og nu gigtsvag og arbeidsudygtig Mand. Hvad Slags Erhverv han i sin Tid havde drevet, er jeg ikke længer sikker paa, men jeg tror han havde været Snekker. Hans Navn var Børresen. Familien levede visst i trange Kaar og maatte nøie sig med en nok saa affældig Rønne til Bolig tæt ved Mesnaelven paa Nordsiden. Og der var endnu den gang mange uforsørgede Børn.

Men gamle Børresen var trods alt, som kunde gjøre ham Livet trangt, bestandig munter. Jeg ser ham for mig som en nok saa svær Mand, som oftest maatte have Stokken til hjælp, naar han skulde bruge Benene. Det store Ansigt under nogen tynde, lysblonde, krøllede Haartjafser havde altid et jovialt udtryk og ofte et skjælmsk Smil, altid rede til at komme med en munter godmodig Ytring.

En Morsomhed, som jeg hørte ham give tilbedste mer end [en] Gang, dreiede sig om En, der skulde holde en Sørgetale (Det var visst en Prest), og begyndte og endte saa: "Salomon var en svare Mand! – Salomon var en svare Mand! – jeg kan ikke mer for Graads Skyld!" Og hver Gang ledsagede gamle Børresen sin Humoreske med en rungende Latter.

Af hans Børn kom jeg i Berøring med flere. En af dem – kanske den ældste – var Kjøbmand, da jeg kom paa Skolen og drev sin Forretning i det Hus, hvor mine Værtfolk leiede Bolig. Den gang havde jeg den Forestilling, at Kjøbmand Børresen eiede Huset. Men det tør jeg nu ikke længer afgjøre. Han var sikkert en Nybegynder i Kjøbmandsfaget, og det varede ikke mange Aar, før han forsvandt fra den Gaard, ja fra Lillehammer i det hele, uden at jeg ved, hvor der blev af ham. Det kan godt være, at han maatte opgive sit Bo. Men den gang var alting vel og fint.

Som Butiksvend havde han yngre Bror Carl, i sin Forretning, en pen, rask Gut omtrent paa min Alder. Jeg ser ham endnu, naar han var iført sin sorte Søndagsdragt – visstnok Konfirmationsdragten – af sort Klæde med Rundtrøie, som den gang var Mode for Gutter i hans Alder. Ham var jeg meget sammen med og blev glad i ham,

En endnu yngre Bror, Theodor, som senere er blit Prest og for Tiden (1920) er Sogneprest til Lom, lærte jeg vel allerede nu at kjende af Udseende, men heller ikke mer. Han var den gang ikke mer end 7 Aar.

I samme Hus som jeg logerede ogsaa en enslig Herre, fhv. Kjøbmand Olsen. (Fornavnet erindrer jeg ikke, skjönt jeg visst hørte det. Det foresvæver mig som en Drøm, at det var Christian). Han havde visst engang havt Forretning i Lillehammer, men havde nu opgivet den og levede formentlig af sine Midler. Hans ulastelige Antræk og Holdning, som jeg endnu mindes saa tydelig, vilde kanske af en blaseret Causiur blit karakteriseret som spidsborgerligt; men i mine Øine var han bare en fin Bymand, som – naar vi mødtes – gjerne slog af en venlig Passiar med Spørgsmaal om, hvordan det gik paa Skolen o. l.

En Dag – jeg husker ikke længer, om jeg netop kom hjem fra Skolen, hvad jeg helst tror, eller jeg viste hvilken Læktie i i Geografi jeg skulde kunne til næste Gang – stod Olsen og hørte paa, at jeg opregnede nogle af Frankrigs Floder, deriblandt Loire, men udtalt paa Norsk efter Bogstaven. Jeg ser endnu, hvorledes Olsen begyndte at glippe mer end almindelig med sine lysebrune Øine og svaie frem og tilbage med Overkroppen og grynte grundende: ”Loire? – mon det ikke? – det skal da visst udtales...Loar?” Men jeg, som kom fra den lærde Skole, gav visst ikke efter for det første. Og min Værtinde, som stod og hørte paa og ikke havde nogen Idé om, hvad der var det rigtige, saa ud som om hun var høilig forbauset over, hvor det virker at gaa paa den lærde Skole. Min Værtinde – en høi mager Dame, som forlængst var ud over Ungdomsaarene – slog gjerne av en passiar med sin Logerende, naar det kunde falde. Saaledes gav hun mig noksaa indgaaende Oplysninger om sin Familie. Heraf mindes jeg intet. Men hun dvælte ogsaa meget interesseret ved Skildringen af Barndomshjemmet og det Hus, som havde tilhørt hendes Forældre. Da hun ogsaa fortalte, hvor Huset endda laa, søgte jeg og fandt det ved siden af Veien, som førte fra Hovedgaden langs Mesna op til Bryggeriet – et yderst beskedent Hus med halvanden Etages Høide, umalt og upanelet baade udvendig og indvendig. Senere i Tiden har jeg et Par Gange havt Nattely i det Hus en Sommer. Af hvilken Grund ved jeg ikke. Jeg mindes bare, at Mesnaelvns Sus holdt mig noksaa længe vaagen den første Nat. Senere generte den mig ikke; virkede snarere søvndyssende.

Dette var den snevreste Kreds af Bekjendtskaber, som jeg gjorde indenfor Skolen i dette første Halvaar af mit Skoleliv, og alle disse Mennesker har hver paa sin Maade sin Fortjeneste af, at min Tilværelse i de Dage blev saapas lys, som jeg nu med Glæde mindes den. Tidt og ofte ser jeg i Tankerne de kjære Ansigter igjen og da altid med det mest tiltalende Smil, som jeg den gang lærte at kjende hos dem.

En eiendommelig Oplevelse – at sige da for mig endnu den gang, da mine Oplevelser endnu var saa faa og lidet mærkværdige – maa jeg ogsaa omtale fra den Tid, da den paa sin Vis bidrog til, at jeg efterhaanden skattede Opholdet i Lillehammer end i den allerførste Tid. Det var Festligholdelsen af 17. Mai 1856.

Jeg skal ikke paastaa, at Dagen feiredes mer pragtfuldt den gang end baade før og senere. Men jeg, som indtil da ikke havde været vant til nogen større Glans over Festen end nogle Mineskud, som blev foranstaltet af Grubearbeidere, og derhos en Del Svir og Drik, jeg syntes det var storartet med alle de Flag som blev heiset. Og mest imponeret blev jeg af den store ”Salon” paa det store ”Torv” i nærheden av Kirken. Pladsen var saa rummelig og nydelig som man bare kunde ønske sig den: en ganske plan stor Slette som nok kaldtes Torvet, men aldrig brugtes som Torv. Derimod var den almindelig anvendt til Boldspil af Latinskolens Elever.

Her blev det nu ianledning af 17. Mai reist en Festsalon af Stolper og Stænger, som derefter dækkedes af Granbar, saa der kun levnedes en større Døraabning i begge Ender og et Par

Vindusaabninger paa hver Langvæg. Ved Siden af den ene af disse var bygget en Tribune, der skulde tjene til Talerstol.

Inde i dette Naturtelt var dækket et langt Bord. Derimod erindrer jeg ikke længer, hvori serveringen bestod, eller hvem der nød den. Jeg husker bare, at vi Elever gik igjennem Festpavillonen, efterat den var afbenyttet af de Adgangsberettigede, og at jeg mødte Emil Aars, som var Mesterlektianer og sammen med 7 andre senere paa Aaret blev dimitteret til Universitetet, og at jeg blev næsten forskrækket, da jeg hørte ham raabe høit i dette for mig næsten hellige Rum: ”.....uden Øl og Mad er Helten ingenting.” Jeg syntes nok det var meget kvikt sagt. Jeg havde nemlig ingen Idé om, at hans Ord var Citat. Ogsaa havde jeg tydelig Følelse af, at ordene var meget træffende, men at han, en Skolens Elev, kunde vove at sige slikt offentligt, det gik langt over min Forstand.

Jeg har nævnt, at der var reist en Talerstol. Der blev naturligvis holdt Tale, kanske mange. Men den egentlige Festtale var betroet en Doktor Poppe, bosat som praktiserende Læge i Lillehammer og gift med en Datter af Lensmand Seielstad paa Roqvam i Østre Gausdal, Af Talens Indhold husker jeg intet. Derimod erindrer jeg at han under Foredraget gestikulerede stærkt og holdt hele Tiden sin Floskat i høire Haand. Jeg havde ikke bedre Skjøn, end at jeg troede det hørte med til det foreskrevne Ritual ved slige Leiligheder, at Hatten skulde følge Taleren paa Talerstolen, kun ikke paa Hovedet, men i Haanden. Senere fik jeg høre den Fortolkning, at Festtalen eller dens ledende Momenter befandt sig paa et Papir i Hattepullen, og at dette var Grunden til, at gestikulationerne saa ofte bragte Hatten lige foran Talerens Ansigt.

Saa blev sagt. Men det kan godt hænde, at det bare var onde Tungers Tale. Og selv om det var sandt, saa var der jo ikke noget ondt deri.

Da det led frem paa Sommeren saadan henimod St. Hans Tid, stod Sommerekksamen, Aarets Hovedeksamen for Døren, og dermed fulgte for os Elever en stormende ihærdig Læsning for at opnaa en rosværdig Eksamenskarakter. Om selve Strævet i den Anledning har jeg ingen Erindring, men Udfaldet var heldigt, idet jeg i Hovedkarakter fik udmærket godt. Og med denne i mine Øine ikke ringe Grund til Stolthed drog jeg da hjemover for at nyde Sommerferien. Og det var virkelig en Nydelse at være hjemme igjen, lad være at Hjemmet var yderst Tarveligt og Stellet smaat. Ikke bare mine nærmest paarørende var mig kjære Kjendinger og ikke bare Naboerne hilste jeg paa med et ”Tak for sidst,” som havde den Betydning, at nu mødtes vi da heldigvis igjen efter lang Skilsmisse; men ogsaa Stubber og Stene som naturligvis stod paa sin vante Plads langs kjendte Veier og Stier, ogsaa disse livløse Gjenstande saa jeg igjen som gamle Venner og maatte stirre længe paa mer end en af dem – hvorfor? Ja, hvem kan give udtømmende Forklaring her? Aarsagen stikker nok Dybere, end de fleste af os til denne Dag har formaaet at trænge ned.

En uventet og hyggelig Fodtur fik jeg i den Sommerferie.

Peder Eggen, som jeg tidligere har omtalt, havde ikke paa lange Tider besøgt sin Fødebygd, Lilleelvedalen, og vilde nu gjøre en Tur derhen. Og jeg, som i min Barndomstid havde været hans Kammerat og Følgesvend paa saa mangen Fiskerudfærd o. l. og nu paa Grund af min Rang som Latinskoleelev ikke blev tilholdt at deltage mer, end jeg havde Lyst, i Hjemmets Arbeider, blev opfordret til at slaa Følge og fik Tilladelse dertil.

Der behøvedes ikke stor Udrustning, da Turen ikke skulde vare mer end en Uges Tid eller vel det. Ruten lagdes tvers over Fjeldene, og det vilde jo bare bli en Nydelse paa Sommertid, ifald vi fik pent Veir. Og det fik vi.

Den første Del af Veien: opover mod Evans Grube, ind igjennem ”Glupen” til Børkdalen videre til Golaa Sæter og ned igjennem Skodal til Harpbroen i Søndre Fron var mig vel bekjendt fra før. Men Overgangen fra Fron til Glommens Dalføre var mig ganske fremmed. Heller ikke erindrer

jeg større af de Tragter vi gennemvandrede. Vi gik igjennem Dele af Venabygden, før over Atna Elv nok saa nær ved dens Udspring, saa et Par Fjeldtopper som min Ledsager kaldte Sølneklettan (I udtales tykt) og steg omsider ned igjennem lange, smaat skraanende Skoglier, til vi naaede vort Bestemmelsessted.

Af Opholdet i Lilleelvedalen mindes jeg bare at vi blev mødt med stor Gjestfrihed overalt, hvor vi færdedes. Dette var vel ikke meget stort. Peder Eggen skulde hilse paa en Del af sine endda levende Kjendinger. Jeg fulgte med som hans Skygge overalt. Han var jo paa en Maade mit Anbefalingsbrev paa ethvert Sted, hvor jeg viste mig, og uden et saadant kunde jeg ikke møde nogen, vild fremmed som jeg var uden der maatte en lang Forklaring til. Og jeg var i de Dage saavisst ikke meget ordfør. Der skulde mer til end et halvt Aars Undervisning ved Latinskolen, for at jeg kunde bli nogenlunde Herre over den Generthed overfor fremmede, der næsten maalbandt mig i mine Smaagutdage, som f. Eks. en Gang, jeg var sendt ut i et Ærinde til Nordgaardssæteren. Det gik rask, saa længe jeg var paa Veien. Selv Indbedelsen og Fremførelsen af den vanlige Hilsen gik ialfald saavidt letvindt, at det ikke har efterladt bitre Minder. Jeg var godt og vel bragt til Sæde paa en Krak, som stod midt i Rummet. Men der begyndte Pinen. Jeg maatte jo snakke for at bære Erindet frem. Men hvordan det skulde ske, uden at jeg kom i Smeltetilstand af Undseelse, det var just Knuden. Der sad jeg taus paa Forundringsstol i en levende Følelse af, at jo længer dette varede, desto verre blev Stillingen. Da den omsider blev mig uudholdelig, snudde jeg fortvilet Ansigtet mod Væggen og brølte- tror jeg næsten – de Ord frem, som jeg havde at sige,

Saa ilde stod det vel ikke længer til med mig, da jeg befandt mig i Lilleelvdalen. Men let havde jeg ikke for at snakke med fremmede.

Ellers er mine Erindringer fra denne Tur ikke mange og endnu mindre betydningsfulde. Stor Gjestfrihed fik jeg Indtryk af. Fra min Barndom havde jeg hørt megen Tale om, at Folk i Østerdalen havde Rigdom paa Smør og Ost, Mælk og Fløde, hvorimod man var henvist til at spare paa all Slags Brødvare. Man kunde nemlig ikke aarvisst avle Korn. Mesteparten af de Kornvarer, man trængte, maatte hentes fra Trondhjem med Hest. Der var endnu ingen Jernbane lagt gennem Dalen den gang. Derfor var man strengt henvist til at spare paa Brødvarerne, og man sagde, at naar vi Gudbrandsdøler smurte Smør paa Brød og brugte Gjedemysost som Paalæg, skar Lilleelvedølerne sig en skive hvid Ost som Brød, smurte tykt med Smør paa den og lagde et Lag Mysost derovenpaa. Det var deres vanligste Smørrebrød med Paalæg. Jeg husker godt, jeg som Barn syntes, den Kost vilde været for fed for mig.

Mens jeg var i Lilleelvedalen, fik jeg rig[tig]nok ikke den Slags Traktering, men derimod mer end nok af fede Varer i en anden Form. Den eneste Søndag vi tilbragte dersteds, blev vi trakteret med Flødegrød til ”Dugur” omtrent Kl. 10 Formiddag. Grøden svømmede i sit Smør. Den var sandelig ikke lavet af mager Fløde og heller ikke efter knapt Maal. Selvfølgelig var den velsmagende, men Folk af min Kaliber blev snart mæt paa Grund af Kostens Fedme.

Umiddelbart efter Indtagelsen af dette Maaltid gik vi fremmede paa Visit i Nabolaget. der var man ikke kommet længer med Formiddagsstellet end at grødgryten endnu hængte paa Skjærringen over Skorstensilden. Flødegrødsduguren vilde altsaa falde noget senere her end der vi kom fra.

Ikke saa snart havde vi hilst Goddag og bragt os til Sæde, saa jeg Husmoderen forsvinde ud af døren og et Øieblik efter komme ind med en svær Træbolle. Jeg antog først den var fyldt med Sødme, som skulde bydes os til Drikke, slik som Skik er. Men nei, Bollen var fyldt af tyk Rømme – mindst et Par Liter – som blev styrtet op i Gryden der hængte i Skorstenen. Flødegrød af en Liter Rømme pr. Individ var altsaa den Beregning som brugtes ved saadanne leiligheder for at være sikker.